

Els Soulèvements de la Terre", França 2023. Composició de les forces i noves ofensives en defensa de la terra i l'aigua

Tot comença el gener de 2021, al boscatge de Notre-Dame-des-Landes, prop de Nantes..., bo, no "tot". Allí va néixer el que es reunirà sota el nom de "Els Soulèvements de la Terre" i que, a principis de 2023, està amenaçat de dissolució per l'Estat francès pel seu suposat paper en "el gir radical dels activistes ecologistes". La història que us contarem és una història situada. Està escrita des del lloc i el moment precisos en els quals ens trobem. En el si d'un vast i tumultuós moviment. Tracta de rastrejar els elements contextuals que han permès un conjunt de convergències concretes, observacions comunes, que al seu torn han alimentat l'experiència en curs dins de Soulèvements de la Terre. No pretenem ser exhaustius, sinó compartir els elements més destacats d'aquesta jove història. És alhora una contribució i una invitació a una necessària posada en comú de les nostres anàlisis i les nostres experiències de lluita, més enllà de les fronteres.

Gener de 2021, el moment té la seva importància, acabem de sortir dels successius tancaments que havien paralitzat a aquesta i altres parts del món i que, com vam poder comprovar en el seu moment, també havien donat la raó a les dues forces socials que havien tenyit d'esperança la tardor-hivern de 2019-2020. D'una banda, el poderós i espontani moviment de les Armilles Grogues, i, per l'altra, la mobilització sense precedents dels joves en les Marxes pel Clima i la miríada de grups d'acció, que intentaven anar més enllà dels seus límits.

Dos moviments. Un que va fer sonar brutalment el final del silenci resignat d'una part de la població francesa, oblidada per la classe política: el proletariat no sindicat, abandonat als treballs esporàdics i al petit comerç, escanyat per l'augment del cost de la vida. L'altra, que al principi amb prudència, però cada vegada amb més vehemència, ens recordava que les "generacions futures" no esperarien al final de la pel·lícula de catàstrofes que se'ls havia servit des del bressol per a rebel·lar-se. Dos moviments que, malgrat tot el que podria i hauria d'haver-los unit, van tenir dificultats per a trobar-se. Les crides, per totes dues parts, a comprendre allò que unia íntimament els problemes de "fi de mes" als de "fi del món", que havien marcat el final del moviment, es van ofegar en un núvol de gas lacrimogen. Malgrat les nombroses iniciatives -sinceres, però tardanes- de convergència, llançades des de diversos llocs de França, aquests dos impulsos no van tenir temps d'articular les potencialitats inherents a la seva convergència. Desenes de mans arrencades, ulls rebentats per les bales de goma, milers de procediments judicials, així com, i potser sobretot, el cansament dels uns i els altres per veure que res arribava a bon port, havien empès a la majoria de la gent, fins i tot abans que s'extingís l'"estat d'emergència sanitària", a marxar-se a casa.

Quan els confinaments van arribar a la seva fi, a França com en tantes altres parts del món, moltes persones es van preguntar què fer per a no reprendre la fugida cap endavant que ens havia posat entre l'espasa i la paret de l'alteració del clima, del col·lapse de la biodiversitat, de les pandèmies i de l'enfonsament dels sistemes socials i sanitaris. Fins i tot en els discursos dels polítics més cíncics es parlava d'"un món després".

Lavors, per part nostra, es llancen jornades d'acció descentralitzades en tots els racons del país "contra la re intoxicació del món", ja que el món de l'economia, ben regat amb diners públics, no triga a reprendre el seu curs. De nou s'està fent formigó a tot drap. Es reprèn la construcció de "megabasses", aquestes gegantesques reserves d'aigua a l'aire lliure excavades en mig de terres de cultiu, per a "adaptar-se al canvi climàtic", i es projecten excavar-ne altres per compensar el descens de les nevades en les pistes d'esquí... Una vegada més, es fa tot el possible perquè res pugui canviar, ni en els mètodes de producció, ni en les maneres de vida, ni en el repartiment dels recursos.

El que sorprèn, doncs, més enllà dels discursos i de l'ambient carregat de "green-washing", és aquesta inèrcia colossal, aquesta incapacitat generalitzada de canviar el curs de les coses. Com més es difonien les conclusions sobre l'estat catastròfic dels recursos i els efectes exponencials del canvi climàtic, menys accions, vinguessin d'on vinguessin, semblaven estar a l'altura de la situació.

És en aquest punt, enfront d'aquestes constatacions, on, des de l'última lluita massiva i victoriosa contra l'artificialització del sòl a França, en la ZAD de Notre Dame des Landes -resistència local reforçada per mobilitzacions nacionals contra la construcció d'un aeroport internacional en una zona de boscatge-, es va fer una crida a la convergència de les forces per a anar més enllà dels límits determinats pel relatiu aïllament de les iniciatives dels uns i els altres. Les lluites sindicals pageses que es veuen atrapades en una mena de corporativisme sectorial; les marxes pel clima que s'enfronten a la impotència de manifestacions sense horitzó, fins i tot quan siguin massives; les maneres d'acció "autònoms" que es perden en la seva pròpia dispersió i falta d'estratègia coordinada; els col·lectius de veïns que lliuren batalles locals contra projectes ecocides, sense tenir -massa sovint- els mitjans per a guanyar-les.

En aquest context es va llançar la primera convocatòria de "Soulèvements de la Terre", a partir de la trobada de diferents formes d'organització, experiències i maneres de fer, empesos per la urgència d'agrupar les seves forces sense negar les seves particularitats. Sindicalistes, grangers compromesos, col·lectius de persones en lluita, col·lectius autònoms, grups ecologistes, associacions ciutadanes van signar la crida col·lectiva següent:

"Només un canvi radical -un alçament- podria detenir l'escalfament global i la sisena extinció massiva d'espècies que ja està en marxa. En el fons, sabem que no queda cap altre camí que posar totes les nostres forces en la batalla per a detenir el desastre en curs, i derrocar el sistema econòmic devorador que l'està creant."

Per on començar?

En la línia de les lluites dutes a terme pel sindicalisme pagès no afiliat a l'agroindústria, minoritari, però viu, encarnat avui per la Confédération Paysanne, els integrants del moviment reunits en aquesta ocasió van identificar les lluites per la terra com a la qüestió més immediata i la palanca més potent. En els pròxims deu anys, el 50% dels agricultors francesos es jubilaran, la majoria d'ells sense ningú que vulgui seguir els seus passos. Els grans grups agroalimentaris i les empreses que aposten pel mercat de l'"energia verda" ho han comprès i es preparen, si no es fa res, per a estendre el seu domini sobre la immensa majoria de les terres cultivables del país. Dues-centes explotacions agrícoles desapareixen ja cada setmana en benefici d'infraestructures agrícoles cada vegada majors, alienes al vincle pagès amb la terra i submises a les exigències del complex agroindustrial.

Tres amenaces principals planen sobre les terres agrícoles: la del seu acaparament desenfrenada per l'agroindústria, que les esgota i malgasta els recursos hídrics; la de l'artificialització creixent dels sòls, la seva "formigonització", per l'urbanisme i l'activisme econòmic dels gegants de la construcció i les obres públiques; la de la destrucció irreversible de la vida dels sòls pels adobaments, pesticides, fungicides i herbicides que aboquen pertot arreu les multinacionals petroquímiques. A més de les terres agrícoles, milers d'hectàrees d'erms, boscos i marenys, reserves vitals de biodiversitat, també estan sent devorades pel turisme, els centres comercials i l'expansió de les àrees metropolitanes. Aquesta opció d'intervenció política dels "Soulèvements", aquesta perspectiva d'atac al sòl, enllaça tant la qüestió ecològica i pagesa de la reproducció de les condicions de vida en la terra, com la qüestió social de la distribució dels recursos agrícoles, hidrològics i alimentaris, així també la qüestió política de l'ordenació capitalista dels sectors de producció. Arrencar espais al formigó o a l'agroindústria és també la possibilitat d'alliberar llocs, de reapropiar-se dels mitjans de producció i d'inventar formes de vida i de compartir més desitjables.

Una vegada identificats els objectius, quedava trobar la manera de coordinar els esforços i organitzar-los estratègicament. La primera convocatòria de "Soulèvements de la Terre" va inaugurar un moviment que s'estructuraria entorn de "temporades" d'accions, decidides en assemblees semestral. Ja no volem organitzar jornades d'acció descentralitzades, sinó quatre o cinc mobilitzacions més o menys massives per "temporada". Es tracta de reunir periòdicament forces a escala nacional per fer costat a un front local en un moment crucial de la seva història: perquè ha esgotat les vies institucionals clàssiques de protesta, perquè no atenen les seves demandes, perquè

començaran les obres, perquè es produiran desnonaments, perquè cal intentar una altra cosa, ser més visibles, travessar un llindar... En el transcurs d'aquestes accions, convocades després de les respectives trobades entre els components del moviment i les lluites locals, a mesura que sorgeixen o es manifesten, es teixeix una narrativa i una estratègia que s'enforteixen, es concreten en la seqüència dels esdeveniments i en l'entusiasme de noves complicitats. D'una trobada a un altre, es crea tota una xarxa de llocs i nous ancoratges en els territoris.

La voluntat compartida, en la construcció d'aquestes temporades de "Soulèvements de la Terre", és, doncs, jalonar l'ascens del moviment de victòries intermèdies. Es va decidir que els gestos característics d'una mobilització dels "Soulèvements de la Terre" serien les ocupacions de terres amenaçades, els bloquejos d'obres i indústries, o el desmantellament directe i col·lectiu d'infraestructures ecodidas. Es privilegien aquests tres tipus de gestos, no perquè siguin suficients en si mateixes per a les lluites, sinó perquè la seva difusió sembla avui essencial per a tenir un impacte concret en el terreny polític i enfront de l'emergència climàtica.

Quan s'acudeix a un «acte» convocat per «Soulèvements de la Terre», es preocupa cada vegada més per trobar maneres de reunir-se que canviïn real i directament la situació. En gairebé dos anys s'han dut a terme una quinzena d'accions nacionals i s'han paralytat alguns projectes adversos, mentre que uns altres requeriran més persistència.

D'aquesta manera, persones procedents dels quatre racons del país han convergit en terrenys d'un barri obrer de Besançon condemnats a ser asfaltats, per muntar un mercat pirata, en unes vinyes del sud-est de França per a veremar de manera salvatge el raïm d'un multimilionari i fer suc per a les lluites, en un bosc pagès de l'oest del país devorat per les pedreres de sorra per a desmuntar una resclosa que privatitza l'aigua d'un rierol, en un bosc dels Alps per a fer costat als habitants de la vall que lluiten contra la seva destrucció per la indústria del turisme i la fabricació de neu artificial, en un terreny d'horta provençal amenaçat per un polígon industrial per a muntar un carnestoltes i atacar la maquinària de l'alcalde local i promotor immobiliari... Amb el pas del temps, les formes d'organització dels "Soulèvements" evolucionen. Es desenvolupen eines de seguiment i coordinació i es creen delegacions locals. El moviment manté un caràcter híbrid entre l'àmplia coalició de grups i organitzacions, la xarxa d'amics, l'organització i el moviment.

La invasió simultània, el juny de 2021, per diversos centenars de persones, de tres instal·lacions més grans de la indústria del formigó a la regió parisenca, convocades pels "Soulèvements" i "Extinction Rebellion", va suscitar nombrosos debats i uns certs canvis d'orientació en el si dels grups ecologistes. Els i les ocupants no s'acontenten d'ocupar els llocs, sinó que aquesta vegada sabotegen màquines, sitges i sacs de ciment per a impedir que les cimenteres tornessin a funcionar després de la seva marxa. En aquest moment es posa el terme de "desarmament" en el primer pla: *"Lafarge (gegant internacional del ciment) i els seus còmplices no entenen la còlera de les generacions a les quals deixen sense futur en un món devastat pels danys que causen les seves activitats. Les seves màquines, sitges i mescladores són armes que ens maten. No es detindran tret que els obliquem a fer-ho. Així que continuarem desmantellant nosaltres mateixos aquesta infraestructura del desastre. Cridem a totes les persones que defensin la terra a ocupar, bloquejar i desarmar el formigó"*.

Un punt d'inflexió en el moviment: l'emblemàtica lluita contra les "megabasses" en les zones cerealistes d'Haut i Bas-Poitou - els marenys i planes del centre-oest de França.

En la història encara recent de "Soulèvements de la Terre", la trobada amb els habitants del Marais Poitevin en lluita contra els projectes d'irrigació de l'agricultura cerealista industrial, va marcar un gir decisiu. Des dels anys setanta, una generació d'agricultors, impulsada pels mals vents del sector agroindustrial, ha assumit el repte de competir amb les grans planes cerealistes de la conca parisenca, a costa de pertorbar contínuament, durant quaranta anys, l'antic sistema hidrogràfic de

que va ser una de les majors zones humides de França. En haver-se esgotat aquestes opcions de producció extractivista, el sector deu ara fer front a l'efecte del canvi climàtic i trobar en els rius i les aigües subterrànies l'aigua que ja no està disponible a l'estiu. No contents amb la gesta d'haver-hi invertida el corrent dels rius cap a les seves fonts en els últims vint anys, a força d'extraccions excessives d'aigua, planegen ara emmagatzemar aigua a l'hivern per a regar a l'estiu, quan els rius estan secs. S'han llançat desenes de projectes de construcció de gegantesques reserves d'aigua a l'aire lliure que, en ser aprovades per l'Estat, han de construir-se amb diners públics. Enfront d'aquesta ceguera de la indústria, que es nega a veure el caràcter suïcida de les seves pràctiques de reg, els residents s'estan revoltant des de fa més de vint anys. Al principi relativament aïllada enfront del poder del lobby agroindustrial en aquesta regió, aquesta lluita ha anat augmentant les seves dimensions a mesura que han tractat de construir noves aliances. De la trobada entre el col·lectiu Bassines Non Merci, la Confédération Paysanne, sindicat agrícola que defensa altres pràctiques, i el moviment emergent dels Soulèvements de la Terre, ha sorgit un nou cicle de lluites amb el seu propi ritme i problemàtica. Des de setembre de 2021 fins avui, l'augment de la mobilització, possibilitat per aquesta nova composició, ha transformat aquesta lluita local en una lluita nacional, fins i tot internacional, sobre la qüestió candent de l'acaparament dels recursos hídrics per part de l'agroindústria i del seu món.

Les primeres mobilitzacions amb unes quantes centenars de persones que van aconseguir prendre els gegantins cràters excavats per a aquestes reserves d'aigua, com a Mauzé-sud-le-Mignon, s'enfrontaven ràpidament a mesures policials desproporcionades. Els poders públics es va aliar amb la posició dels sindicats agrícoles en defensa de les pràctiques industrials, el que ens va obligar a diversificar les nostres tàctiques de lluita. El novembre de 2021, després d'una carrera pels camps empaitades per la policia, unes 2.000 persones van assaltar una megabassa il·legal prop de la nova obra, que s'havia transformat en una fortalesa. La multitud de manifestants va assolir "desarmar" la bassa destruint els tendals d'impermeabilització i el sistema de bombament. La primavera següent, amb el reforç de més de 150 organitzacions i grups convocants, unes 6.000 persones van burlar la zonificació militaritzada establerta per la prefectura per desarmar el sistema de proveïment d'una futura megabassa en La Rochénard, un altre municipi del Marais Poitevin.

Després d'aquestes manifestacions, i sens dubte inspirades en gran manera per elles, accions nocturnes van neutralitzar diverses altres reservades d'aigua de la regió. Aquestes accions, reivindicades i a vegades filmades, han contribuït a popularitzar uns gestos de "desarmament" que tothom pot realitzar fàcilment amb mitjans tan rudimentaris, com a simples cúters.

Davant la sordesa de les autoritats i dels instigadors d'aquestes obres, el moviment va continuar creixent. Després d'un estiu de sequera històrica, es va organitzar una nova manifestació massiva prop del petit municipi de Sainte-Soline, en una zona baixa al sud del Marais Poitevin. També en aquesta ocasió, unes 8.000 persones van desafiar la prohibició de manifestar-se imposada per la prefectura. Els manifestants de Bassines Non Merci i Soulèvements de la Terre van aconseguir agafar per sorpresa a la policia i van instal·lar un campament basi enmig de la zona prohibida per a acollir a la multitud de manifestants la vespra de l'entrada en vigor de la prohibició.

L'endemà al matí, tres columnes de més de 2.000 manifestants, cadascuna per un camí diferent, van desbordar la massiva presència policial i van arribar finalment a la vora de les obres de la major megabassa mai construïda, on alguns assoleixen derrocar la tanca de seguretat. Les obres estaran parades més d'una setmana. Aquesta última acció, en fer desbaratar tots els esforços de l'Estat per a protegir l'obra -3.000 policies antidisturbis, set helicòpters, barricades i prohibicions de manifestacions- va trencar el silenci mediàtic aplicat fins ara a aquestes mobilitzacions en defensa de l'aigua. La "Batalla de Sainte-Soline" va paralitzar les obres durant diverses setmanes, va ocupar els titulars de la televisió i els periòdics i va provocar reaccions en cadena en les altes esferes de l'Estat. El renou més gran va causar, sense dubte, el ministre de l'Interior quan va qualificar la determinació de les marxas com una espècie d'"ecoterrorisme", l'endemà de l'aclaparadora derrota de les forces policials sobre el terreny.

"Eco-terrorisme" o eco-resistència?

Més que una relliscada verbal, el terme elegit pel ministre van preparar l'aplicació de mesures antiterroristes en la repressió de les accions de resistència ecologista i pagesa que no cessen de multiplicar-se.

I, efectivament, després d'una nova acció de "desarmament", aquesta vegada contra el gegant francès del ciment Lafarge, duta a terme en la matinada del 10 de desembre de 2022 per dos centenars de manifestants coberts amb vestits blancs, la fiscalia antiterrorista va obrir una recerca, que va ser confiada a la Subdirecció Antiterrorista. Aquesta acció, filmada i reivindicada per un grup anònim, va paraitzar un dels majors centres de producció del fabricant de ciment en el sud de França, causant, segons els mitjans de comunicació, prop de 4 milions d'euros en danys a la multinacional Lafarge. El cas té broma: es tracta de la mateixa empresa condemnada recentment als Estats Units per haver finançat a Daesh a canvi que continués les seves activitats d'extracció en el desert siria. Lafarge, a més del seu important paper en una de les indústries més climacides del planeta, també ha estat acusada a França de "complicitat en crims contra la humanitat" en el marc d'una recerca judicial oberta el juny de 2017. Aquesta acusació se suma a altres dues per "finançament de grups terroristes" i "posar en perill la vida d'altres persones".

Ara, els serveis de seguretat francesos assenyalen els "Soulèvements de la Terre" com a instigadors d'un "gir radical del moviment ecologista" a França, i un informe dels serveis d'intel·ligència francesos arriba fins i tot a recomanar la seva dissolució per part de l'Estat. Davant aquesta amenaça, un manifest publicat en la premsa a principis de gener va recollir més de tres mil signatures en 48 hores, testimoniatge del ferm suport de nombroses personalitats de tots els àmbits a gestos de la resistència activa contra la destrucció de la vida i l'acaparament dels recursos naturals.

Els pròxims mesos seran decisius per al futur del moviment i per a la batalla en defensa de la terra i l'aigua. O bé el moviment s'expandeix encara més i aconsegueix posar fi definitivament als programes de construcció de basses, o bé el govern aconsegueix dividir al moviment, reprimir als seus sectors més actius i imposar la seva força de violència.

Ens dirigim avui a vosaltres, tant per a agafar una altra vegada desprevingudes a les forces repressives com per a fer ressonar internacionalment la lluita vital per la defensa de la terra i l'aigua. Estem iniciant una nova mobilització per al pròxim acte de la lluita contra les "megabasses", perquè ens sembla que aquesta batalla és decisiva i vital, com la que es lliura contra l'ampliació de la mina de lignit a cel obert de Lützerath per a alimentar la febre energètica a Alemanya, o la que es porta a terme contra la destrucció del bosc d'Atlanta en benefici d'un centre de formació de la policia als Estats Units.

La pròxima manifestació massiva convocada per Bassines Non Merci, Soulèvements de la Terre i la Confédération Paysanne tindrà lloc els dies 25 i 26 de març en algun lloc de Poitou. Convidem calorosament a aquesta cita a totes les persones de qualsevol part del món que no tinguin previst contemplar la "fi del món" des del seu sofà.